

Copyright © 2023 T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>
 Gençlik Araştırmaları Dergisi · Aralık 2023 · 11(31) · 1-19

ISSN 2791-8157
 Başvuru | 19 Ocak 2023
 Kabul | 20 Eylül 2023

Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri ile Covid-19 Fobisine ve Kişisel İyi Oluşuna Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi

*Birgül Çiçek**

*Zeynep Çopur***

*Sibel Erkal****

*Ayfer Aydınır Boylu*****

Öz

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitimde yaşadıkları sorunlara yönelik görüşleri ile Covid-19 fobisine ve kişisel iyi oluşuna etki eden faktörlerin belirlenmesi amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini Türkiye’de çeşitli üniversitelerde lisans düzeyinde öğrenim gören farklı sosyo-demografik özelliklere sahip öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılan ve Google formlar aracılığıyla hazırlanan ankete çevrim içi katılmayı kabul eden 1552 öğrencidir. Çalışmaya katılan öğrencilere sosyal medya platformları aracılığıyla ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; üniversite öğrencilerinin Covid-19 sürecinde hanehalkı gelirinin (%52,6) ve sosyal yaşamlarının (%91,9) azaldığı, öğrencilerin uzaktan eğitim sistemi ile verilen teorik ve uygulamalı derslerin verimliliği konusunda endişeli olduğu belirlenmiştir. Covid-19 Fobisi Ölçeği’nin Psikosomatik alt boyutundan yüksek puan alanların düşük puan alanlara göre, not ortalaması 2.00 ve altında olan öğrencilerin not ortalaması 3.01-4.00 arasında olanlara göre, kalabalık ailelerde yaşayan öğrencilerin aile üyesinin daha az sayıda olduğu öğrencilere göre kişisel iyi oluşu daha düşüktür. Bununla birlikte öğrencilerin hanehalkı aylık geliri arttıkça ve Covid-19 sürecinde sosyal yaşamı devam ettikçe kişisel iyi oluşlarının yükseldiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca Kişisel İyi Oluş Ölçeği’nden yüksek puan alanların daha az koronavirüs fobisi yaşadıkları, kız öğrencilerin erkeklere, yaşı küçük olanların büyüklere göre daha fazla koronavirüs fobisi yaşadıkları belirlenmiştir. Covid-19 sürecinde geliri azalanların ve sosyal yaşamının çok azaldığını belirtenlerin de daha fazla koronavirüs fobisi yaşadıkları sonucuna varılmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen bulgular salgın öncesinde ve salgın döneminde konuyla ilgili yapılan çalışmalarla tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Üniversite Öğrencileri, Uzaktan Eğitim, Covid-19 Fobisi, Kişisel İyi Oluş

* Arş. Gör. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Aile ve Tüketici Bilimleri, Ankara, Türkiye, birgulaydin@hacettepe.edu.tr , ORCID: 0000-0002-3985-6637

** Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Aile ve Tüketici Bilimleri, Ankara, Türkiye, zcopur@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1456-0522

*** Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Aile ve Tüketici Bilimleri, Ankara, Türkiye, serkal@hacettepe.edu.tr, 0000-0002- 8395-9705

**** Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Aile ve Tüketici Bilimleri, Ankara, Türkiye, ayfer_boylu@hotmail.com , ORCID: 0000-0003-4177-5972.

Abstract

This study was planned and carried out in order to get the opinions of university students about the problems they experience in distance education during the covid-19 pandemic process and to determine the factors affecting their personal well-being and coronavirus phobia. The population of the study consists of students with different socio-demographic characteristics who are studying at various universities in Turkey at the undergraduate level. The sample of the study is comprised of 1552 students who agreed to participate in the online survey which was prepared through Google forms. The participants were selected by using the snowball sampling method. The students participating in the study were reached through social media platforms. According to the results of the study, the students' household income (52.6%) decreased and their social life (91.9%) deteriorated during the Covid 19. It was determined that both the female students and male students are concerned about the efficiency of the theoretical and applied courses given by the distance education system. In addition, the personal well-being score of the students who scored high in the psychosomatic sub dimension in the Covid-19 Phobia Scale is lower than that of the students who scored low; the personal well-being score of the students with a grade point average of 2.00 and below is lower than that of the students with a grade point average of 3.01-4.00 and the personal well-being score of the students living in crowded families is lower than that of the students living in smaller families. In addition, it was concluded that as the household monthly income of the students increased and their social life continued during the Covid-19, their personal well-being increased. It was also determined that those who scored high on the Personal Well-Being Scale have less coronavirus phobia and that the female students have more coronavirus phobia than boys, and younger students have more coronavirus phobia than older ones. It was concluded that those whose income decreased during the Covid-19 process and those who stated that their social life deteriorated a lot have more coronavirus phobia.

The findings are discussed in relation to the related literature and directions for future research are suggested.

Keywords: University Students, Distance Education System, Covid-19 Phobia, Personal Well-being

Giriş

Dünyada hızla etkisini gösteren koronavirüs hastalığı Çin'in Wuhan Eyaleti'nde solunum problemleri başta olmak üzere grip ve zatürre hastalığına benzer şekilde ortaya çıkmıştır (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020a). Wuhan Eyaleti'nden Çin'e, Çin'den de tüm dünyaya yayılmıştır (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020b). Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından koronavirüs 11 Mart 2020'de "pandemi" olarak ilan edilmiş (WHO, 2020), aynı tarihte Türkiye'de de ilk vaka görülmüştür (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020b). Covid-19 virüsünün dünya geneline yayılmasıyla birçok ülke bu durumdan olumsuz etkilenmiştir. Bu olumsuzlukların başında seyahat kısıtlaması, bazı mekânların kapatılması, okulların kapatılarak uzaktan eğitime geçilmesi gibi durumlar gelmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020b; WHO, 2020). Hem ülkemizde hem de tüm dünyada sağlık, sosyo-ekonomik ve psikolojik sorunlar ortaya çıkmış ve tüm bunlar davranışlarımızı, alışkanlıklarımızı diğer bir deyişle yaşam biçimimizi olumsuz etkilemiştir. Türkiye'de ilk vaka görülmesiyle birlikte üniversitelerde eğitime 3 hafta ara verilmiş (YÖK, 2020), Yükseköğretim Kurulu, 18 Mart 2020 tarihinde yaptığı basın açıklamasıyla ara verilen eğitim-öğretim

faaliyetlerine uzaktan eğitim yöntemi ile devam edileceğini belirtilmiştir (YÖK, 2022a). Acil uzaktan eğitim, *Covid-19 pandemi döneminde eğitim öğretim faaliyetlerini devam ettirebilmek için zorunluluktan doğmuştur* (Bozkurt, 2020). Sezgin (2021) bu kavramı “*eğitimde yaşanabilecek olası kriz zamanlarında öğrenenlere geçici bir öğretimsel destek sunulmasını amaçlayan bir sistem*” şeklinde tanımlanmıştır. 2020-2021 eğitim yılında uygulamalı eğitimlerin bir kısmına devam edilmiş ve özellikle harmanlanmış (hibrit) öğretimin de yaygınlaşmasını sağlayan “Küresel Salgında Yeni Normalleşme” çalışmaları yapılmıştır. 2021-2022 eğitim ve öğretim döneminde, Yükseköğretim Kurulu örgün programlarda “yüz yüze eğitime” başlanması için gerekli çalışmalara başlamış; salgının durumuna, üniversitelerin teknolojik alt yapı imkânlarına ve yerleşkelerin kapasitelerine göre Covid-19 salgınına yönelik tedbirler kapsamında yükseköğretim kurumlarının öğretim programının içeriğine/kapsamına göre yüz yüze ve çevrim içi öğretim yapabileceğini belirtmiştir (YÖK, 2022a). Bu kapsamda hibrit eğitim kapsamında uygulamalı dersler yüz yüze olacak şekilde, teorik derslerin %40’ı ise uzaktan eğitim biçiminde tamamlanmıştır (YÖK, 2022b). 2021-2022 bahar döneminden itibaren ise tamamen yüz yüze eğitime geçilmiştir.

Pandemi döneminde uzaktan eğitim stratejileri belirlenirken; mevzuat, altyapı, insan kaynakları, içerik, uygulama olmak üzere 5 temel alan dikkate alınmıştır. Ancak altyapıya bağlı, bireysel tutuma dayalı, zamana ve mekâna bağlı, iletişimsel ve eğitimsel birçok sorun yaşanmıştır (Aktaş ve ark., 2020; Altun-Ekiz, 2020; Han ve Demirebilek, 2021). Uzaktan eğitimin ulusal, ekonomik, toplumsal ve bireysel olmak üzere eğitim-öğretim süreçlerinde birçok avantajları olsa da öğrencilerin arkadaşları ve öğretmenleri ile iletişimlerinin ve etkileşimlerinin kısıtlı olması, çağdaş iletişim teknolojilerinin erişiminde sıkıntılar yaşanması ve derslerden alınan verimin düşük olması gibi birtakım kısıtlılıklar ve zorluklar söz konusudur (Çamur ve ark., 2022; Kürtüncü ve Kurt, 2020; Schleicher, 2020; Serçemeli ve Kurnaz, 2020; Uşun, 2006). Bununla birlikte pandemi döneminde alınan önlemler sonucu değişen yaşam şartları sebebiyle bireylerin izole bir şekilde evlerinde kapalı olması ve hareketsiz zaman geçirme süresinin artması insanların yaşam kalitesini ve yaşamdan duydukları memnuniyeti etkilemiştir (Çağlayan-Tunç ve ark., 2020). 04 Nisan 2020 tarihinde, T.C. İçişleri Bakanlığı tarafından yayınlanan genelge ile üniversite öğrencilerinin bir kısmını etkileyen 20 yaşın altında olan bireylere sokağa çıkma sınırlandırması getirilmiştir (T. C. İçişleri Bakanlığı Genelgesi, 2020). Yirmi yaş altı gençlerin sokağa çıkma yaşağı kapsamında olması bir kısım üniversite öğrencisinin (18-20 yaş kapsamında olanlar) evde kalma zorunluluğunun olduğunu göstermektedir. Hem 20 yaş altı hem de 20 yaş üstü üniversite öğrencilerinin salgının aktif geçtiği zamanlarda içinde buldukları durum düşünüldüğünde, psikolojik çöküş yaşamaları ve kaygı ve stres içinde olmaları kaçınılmaz olmuştur (Sarı, 2020). Bireylerin yaşam tarzını ve günlük yaşam faaliyetlerini hızlı bir şekilde değiştirmesine neden olan ve sağlıklarını tehdit eden pandemi sürecine karşı kişiler bireysel özellikleri, kültürleri, inançları ve sosyal destek mekanizmaları gibi farklı değişkenler açısından farklı düzeylerde ve şekillerde tepkiler vermektedir (Çamur ve ark., 2022). Bu tepkilerden biri ‘koronavirüs fobisi’ olarak tanımlanan “*koronavirüse karşı kalıcı ve aşırı bir korku*” olabilir (Arpacı ve ark., 2020). Bireylerin ölüm korkusunun ya da yakınlarını kaybedeceği korkusunun yanı sıra pandemi sürecinde temel ihtiyaçlarına erişimde yaşadığı zorluklar, koronavirüs hakkında eksik/yanlış bilgilendirmeler, karantina süresinin

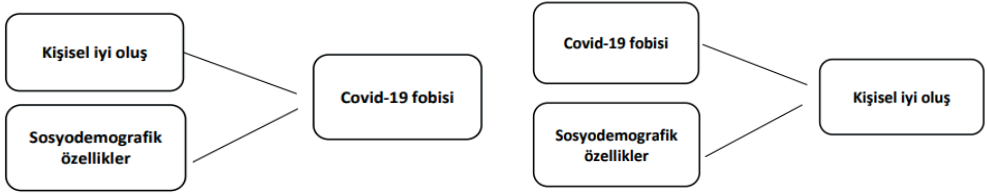
uzaması, sosyal desteğin azalması, gelir kayıplarının yaşanması, işsizlik, Covid-19 tanısı alma, enfekte olmuş akrabalarının veya arkadaşlarının olması, enfekte olmaktan korkma, Covid-19'a karşı karamsar bir tutum benimseme, koronavirüs pozitif kişilerle temasta bulunulması, koronavirüse bağlı yakınların kaybı gibi faktörler, bireyleri salgın sürecinde psikolojik açıdan etkilemektedir (Biçer ve ark., 2020; Kaya, 2020; Le ve ark., 2020; Ren ve ark., 2021). Bunun sonucunda ise bireylerin fiziksel ve zihinsel sağlıkları olumsuz etkilenmekte, bu da stres düzeylerinin artması ile anksiyete, depresyon gibi çok çeşitli psikolojik sorunların ortaya çıkmasına yol açmaktadır (Harper ve ark., 2020; Ren ve ark., 2021). Çamur ve arkadaşları (2022) çalışmalarında, koronavirüs kaynaklı olarak öğrencilerin yaşamda sınırlandırılmış olma, belirsizlik, bilinmezlik, tedirginlik, güvensizlik ve korku hisleri taşıdığı sonucuna ulaşmış; yaşanan bu sorunlar nedeniyle de bireylerin yaşamdan duydukları memnuniyetin etkilenebileceğini ifade etmişlerdir. Yaşam memnuniyeti, genellikle insanların yaşamlarını kendi kriterlerine ve farklılıklara göre bütünsel olarak değerlendirdiği bir sürecini ifade etmektedir (Pavot ve Diener, 2008). Aynı zamanda yaşam memnuniyeti, uzun yaşama, sağlık ve sosyal etkileşim açısından hayata başarılı bir şekilde uyum sağlamanın önemli bir göstergesidir (Diener, 2012; López-Ortega ve ark., 2016). Covid-19 salgın sürecinde salgına yönelik alınan önlemler ve önlemlere bağlı gelişen durumlar (işsizlik, gelir kaybı vb.) öğrencilerin yaşam memnuniyetini olumsuz etkilemiştir (Evlü ve Şimşek, 2022; Sahu, 2020). Pandemi döneminde yapılan bir çalışmada (Çamur ve ark., 2022) pandemiyi üniversite öğrencilerinin eğitimlerine ve yaşamlarına olumsuz yansımaları olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra pandemiyi psikososyal ve ekonomik açıdan öğrencilerin yaşamlarını etkilediği, hatta aile yaşamında ve aile içi ilişkilerde de olumsuz etkilerinin olduğu belirtilmiştir. Memiş-Doğan ve Düzel (2020) çalışmalarında, katılımcıların tamamına yakınının (%94) Covid-19'a yönelik korku ve kaygı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öz-Ceviz ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında uzaktan eğitim alan üniversite öğrencilerinin süreklilik gösteren kaygı düzeylerinin arttığı belirlenmiştir. Aynı çalışmada kadınların erkeklere göre daha fazla kaygı yaşadığı, tüm yaş gruplarında sürekli kaygı durumunun görüldüğü ve durumluk kaygı düzeyi arttıkça sürekli kaygının da arttığı ifade edilmektedir. Sekban ve İmamoğlu (2021) tarafından Türkiye'de koronavirüs salgını sırasında üniversite öğrencilerinin yaşam memnuniyetlerini ve psikolojik iyi oluşlarını belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, yaşam memnuniyeti ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin cinsiyete göre değiştiği belirlenmiştir. Kadın öğrencilerin erkeklere göre yaşamdan duydukları memnuniyet ve psikolojik iyi oluş düzeyleri düşük bulunmuştur. Ermiş ve arkadaşlarının (2022) çalışmasında ise kadın öğrencilerin erkeklere göre psikolojik iyi oluş düzeyleri düşük bulunmuş; ancak algılanan stres düzeyleri bakımından cinsiyetler arasında herhangi bir farklılık bulunmamıştır. Bu açıdan düşünüldüğünde; öğrencilerin yaşadıkları kaygı ve stres düzeylerinin azaltılması ve yaşam kalitelerinin artırılması için gençlere hizmet veren kamu kurum ve kuruluşları ile üniversitelerin, STK'ların vb. kurumların iş birliği içerisinde politikalar geliştirmesi ve bunları uygulaması oldukça önem arz etmektedir. Bu kapsamda üniversite öğrencilerinin Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitimde yaşadıkları sorunlara yönelik görüşleri ile Covid-19 fobisine ve kişisel iyi oluşuna etki eden faktörlerin belirlenmesinin söz konusu politikaların hazırlanmasına büyük katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle bu çalışma, üniversite öğrencilerinin Covid-19

pandemi sürecinde uzaktan eğitimde yaşadıkları sorunlara yönelik görüşleri ile Covid-19 fobisine ve kişisel iyi oluşuna etki eden faktörleri belirlemek amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür.

Araştırma kapsamında aşağıda belirtilen sorulara cevap aranmıştır:

- 1) Üniversite öğrencilerinin Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitimde yaşadıkları sorunlara yönelik görüşleri nasıldır?
- 2) Üniversite öğrencilerinin koronavirüs fobisi sosyodemografik özellikler ile kontrol edildiğinde kişisel iyi oluşlarını etkilemekte midir?
- 3) Üniversite öğrencilerinin kişisel iyi oluşları sosyodemografik özellikler ile kontrol edildiğinde koronavirüs fobisini etkilemekte midir?

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli araştırma kapsamında cevap aranan sorulardan yola çıkılarak oluşturulmuştur. Öğrencilerin Covid-19 fobisi üzerinde kişisel iyi oluşlarının ve sosyodemografik özelliklerinin etkisi ile kişisel iyi oluşları üzerinde Covid-19 fobisinin ve sosyodemografik özelliklerinin etkisi incelenmek istenmiştir.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Türkiye’de bulunan üniversitelerde lisans ve ön lisans düzeyinde öğrenim gören farklı sosyodemografik özelliklere sahip öğrenciler oluşturmaktadır. Lisans ve ön lisans düzeyinde eğitim gören öğrenci sayısı 7 milyon 660 bin 441 olup (YÖK, 2022c); bu sayının %48.2’sini kadın, %51.8’ini erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılan ve Hacettepe Üniversitesi Etik Kurulundan gerekli etik kurul izni alınarak Google Forms aracılığıyla hazırlanan ankete çevrim içi katılmayı kabul eden 1552 lisans ve ön lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Kartopu örnekleme yöntemi, evreni oluşturan birimlere erişmenin zor olduğu veya araştırma evreni hakkındaki bilgilerin (büyüklük ve bilgi derinliği vb.) eksik olduğu durumlarda kullanılmaktadır. Evrendeki birimlerden birisiyle bağlantının kurulduğu, sonrasında bağlantı kurulan kişinin yardımıyla bir başkasıyla, daha sonra yine aynı yolla bir başkasıyla temasın kurulduğu ve böylelikle örneklemin kartopu etkisi şeklinde, zincirleme olarak büyütüldüğü bir örnekleme yöntemidir (Balci, 2018, s. 105). Pandemi döneminde öğrencilerle yüz yüze anket yürütmenin zorluğu nedeniyle hazırlanan çevrim içi anket linki, araştırmacıların öğrencilerine gönderilmesi ve bu öğrenciler aracılığıyla da farklı öğrencilere ulaşılması yoluyla paylaşılmış ve veriler toplanmıştır. Ankete katılan öğrencilere sosyal medya (Facebook, Whatsapp vb.) aracılığıyla ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %68.9’unu

kız, %31.1'ini erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin yaşları 18 ile 43 yaş arasındadır. Yarısından fazlasının (%54.5) not ortalaması 2.01 ile 3.00 arasındadır. Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerine ilişkin diğer bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Veri Toplama Yöntemi ve Ölçme Araçları

Bu çalışmada nicel yöntem benimsenmiş olup, anket tekniği kullanılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak hazırlanan çevrim içi anket formunda, araştırmanın amacı ve çalışmadan elde edilecek verilerin yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacağı açıkça ifade edilmiştir. Bu doğrultuda araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden öğrenciler ankete devam etmiştir. Katılımcıların Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitimde yaşadıkları sorunlara yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yöneltilen sorulara, salgın nedeniyle uzaktan eğitime geçilen dönem ile tekrar yüz yüze eğitime dönülen zaman aralığını düşünerek cevap vermeleri istenmiştir. Bu araştırma kapsamında öğrencilerden veri toplamak amacıyla dört ölçme aracı kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel bilgi formunda; üniversite öğrencilerinin cinsiyet, yaş, medeni durum, yaşadığı yer, okunulan sınıf, genel not ortalaması, anne ve baba eğitim düzeyi, ailenin aylık toplam geliri, ailedeki kişi sayısı, Covid-19 sürecinde hane halkı gelirindeki değişiklik, Covid-19 sürecinde sosyal yaşamdaki değişiklik ve ailede Covid-19 tanısı olma durumu gibi kişisel bilgilerini belirlemeyi amaçlayan sorulara yer verilmiştir.

Kişisel İyi Oluş İndeksi Yetişkin Formu (KİÖİ-YF): Öğrencilerin yaşamdan duydukları memnuniyeti ölçmek amacıyla International Wellbeing Group (2006) tarafından geliştirilen ve Meral (2014) tarafından Türkçeye uyarlanan Kişisel İyi Oluş İndeksi Yetişkin Formu (KİÖİ-YF) kullanılmıştır. Kişisel iyi oluş indeksi; öznel iyi oluşu ve bireylerin yaşamında yer alan sekiz alanla ilgili (yaşam kalitesi, bireysel sağlık, hayatta başarı, ikili ilişkiler, kişisel güvenlik, toplumsal aidiyet, geleceğe güvenli bakma ve maneviyat) memnuniyet düzeylerini ölçmeyi hedefleyen tamamı olumlu 10'lu likert tipinde (0=Hiç memnun değilim, 5=Kararsızım, 10=Tamamen memnunum) 8 maddeden oluşan bir ölçme aracıdır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 8, en yüksek puan 80'dir. Ölçekten alınan düşük puanlar sıkıntıyı, stresi ve tükenmişlik düzeylerini bildirirken, yüksek puanlar ise güçlü mental (psikolojik) iyi oluşa işaret etmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı $\alpha = .89$ olarak belirtilmiştir. Bireylerin yaşam memnuniyetini ölçmek için yaşam koşullarına (ekonomik düzeyi, refah düzeyi vb.), sağlık durumuna, hayattaki başarılarına, insanlarla olan sosyal ilişkilerine, şu an ve geleceğe yönelik güvenine ve manevi yaşamına dair sorulara yer verilmiştir. Bu araştırma kapsamında ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı $\alpha = .87$ olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin ölçekten aldıkları puanlar Min= 8 ile Max= 80 arasında değişmekte olup ortalama $M=51.68$ ($SD=14.09$) bulunmuştur.

Uzaktan Eğitime İlişkin Yaşanan Sorunlar Ölçeği: Covid-19 salgını süresince verilen uzaktan eğitim ile ilgili öğrencilerin yaşadıkları sorunları belirlemek amacıyla Kürtüncü ve Kurt (2020) tarafından hazırlanan 7 maddeden oluşan soru formu kullanılmıştır. Soru formu 1=Katılmıyorum, 2= Kararsızım, 3= Katılıyorum olacak şekilde 3'lü likert tipindedir. Koronavirüs döneminde yaşanan sorunlara ilişkin hazırlanan 7 maddelik soru formunda "İnternet ve bilgisayar konusunda kısıtlı imkânlarım olması nedeniyle dersleri takip etmekte güçlük yaşıyorum.", "Okulun uzaktan eğitim sistemi nedeniyle dersleri takip etmekte güçlük yaşıyorum." şeklinde örnek maddeler yer almaktadır.

Koronavirüs Fobisi Ölçeği: Bireylerin salgın döneminde ortaya çıkan kaygılarını ve korkularını; koronavirüs korkusundan kaynaklanan psikolojik durumlarını, tüketim alışkanlıklarında ve kişisel/sosyal ilişkilerinde meydana gelen değişimleri belirlemek amacıyla Arpacı ve arkadaşları (2020) tarafından geliştirilen Koronavirüs Fobisi Ölçeği'nden (COVID-19 Phobia Scale, C19P-S) yararlanılmıştır. Ölçek 20 madde ve Psikolojik, Psiko-somatik, Sosyal ve Ekonomik olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmaktadır. 1, 5, 9, 13, 17 ve 20. maddeler psikolojik alt boyutu; 2, 6, 10, 14 ve 18. maddeler psiko-somatik alt boyutu; 3, 7, 11, 15 ve 19. maddeler sosyal alt boyutu; 4, 8, 12 ve 16. maddeler ise ekonomik alt boyutu ölçmektedir. 5'li likert tipinde hazırlanan ölçekte 1 "Kesinlikle Katılmıyorum" u, 5 "Kesinlikle Katılıyorum" u ifade etmektedir. Ölçeğin toplam puanları 20 ile 100 arasında değişmektedir ve ölçme sonucunda 20 puan Covid-19 fobisinin düşüklüğünü ifade ederken; 100 puan yüksek düzeyde Covid-19 fobisi olduğunu göstermektedir. Araştırmalarda ölçeğin toplam puanı kullanılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.92$ olarak bulunmuştur. Bu araştırma kapsamında Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı $\alpha=.93$ olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin Covid-19 Fobisi Ölçeği'nden aldıkları puanlar Min= 20 ile Max= 100 aralığında olup ortalama $M=54.43$ ($SD=16.88$) bulunmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi

Araştırmanın verileri SPSS programında değerlendirilmiştir. Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine ve Covid-19 sürecine ilişkin bilgiler frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistiklerle ifade edilmiştir. Sosyodemografik özelliklerle kontrol edildiğinde koronavirüs fobisi ile yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkiyi belirlemek için Doğrusal Regresyon Analizi kullanılmıştır. Analizlerden elde edilen sonuçlar $*p<.05$, $**p<.01$, $***p<.001$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin bazı demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğrenciler arasında kız öğrencilerin oranı %68.9'dur. Öğrencilerin yaş ortalaması 21.51 ± 1.86 olup, tamamına yakını (%98.6) bekârdır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %29.6'sı 4.sınıfta, %28.9'u, 3.sınıfta okumaktadır. Öğrenciler arasında not ortalaması 2.01-3.00 arasında olanlar katılımcıların yarısından biraz fazlasını (%54.5) oluşturmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Üniversite Öğrencilerinin Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler

Değişkenler	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Kız	1069	68.9
	Erkek	483	31.1
	Toplam	1552	100.0
Yaş	18-20	119	25.4
	21-23	318	67.9
	24 ve üstü	31	6.6
	Toplam	1552	100.0
Yaş Ortalaması	21.51 ± 1.86	Min. 18	Max 43

Medeni Durum	Bekâr	1531	98.6
	Evli	21	1.4
	Toplam	1552	100.0
Sınıf	Hazırlık	26	1.7
	1.	199	12.8
	2.	415	26.7
	3.	448	28.9
	4.	459	29.6
	5.	4	0.3
	6.	1	0.1
	Toplam	1552	100.0
Not Ortalaması	2.00 ve daha az	102	6.6
	2.01-3.00	846	54.5
	3.01-4.00	604	38.9
	Toplam	1552	100.0

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin ailelerine ilişkin bilgiler ise Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Üniversite Öğrencilerinin Ailelerine İlişkin Bilgiler

Değişkenler	Gruplar	n	%
Anne eğitim düzeyi	İlkokul - daha az	813	52.4
	Ortaokul	317	20.4
	Lise	291	18.8
	Ön lisans	47	3.0
	Lisans	71	4.6
	Yüksek lisans / doktora	13	0.8
	Toplam	1552	100.0
Baba eğitim düzeyi	İlkokul - daha az	476	30.7
	Ortaokul	344	22.2
	Lise	401	25.8
	Ön lisans	88	5.7
	Lisans	207	13.3
	Yüksek lisans / doktora	36	2.3
	Toplam	1552	100.0
Aylık hanehalkı toplam geliri	2324 TL - daha az	313	20.2
	2325-4000 TL	581	37.4
	4001-6000 TL	368	23.7
	6001-8000 TL	164	10.6
	8001 – 10000 TL	69	4.4
	10000 TL üzeri	56	3.6
	Cevapsız	1	0.1
Toplam	1552	100.0	

	1	6	0.4
	2	45	2.9
	3	228	14.7
Aile/hanedeki kişi sayısı	4	521	33.6
	5	431	27.8
	6 ve daha fazla	321	20.7
	Toplam	1552	100.0
	İl	935	60.2
Yaşanılan Yer	İlçe	467	30.1
	Köy/Kasaba	150	9.7
	Toplam	1552	100.0

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin ebeveynlerinin eğitim düzeyi incelendiğinde; annelerin %52.4'ünün ilkökul ve altı eğitim düzeyine sahip olduğu, %20.4'ünün ise ortaokul mezunu olduğu görülmüştür. Babalarda ise durum annelere göre farklılaşmaktadır. İlkokul ve altında eğitim düzeyine sahip babaların oranı %30.7 iken, lise mezunu babaların oranı %25.8'dir. Katılımcıların %37.4'ünün aylık hanehalkı gelirinin 2325-4000 TL aralığında, %23.7'sinin 4001-6000 TL aralığında, %20.2'sinin ise 2324 TL ve altında olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %33.6'sı 4, %27.8'i ise 5 kişilik ailede yaşamaktadır. Yaşadıkları yer açısından öğrencilerin %60.2'si ilde ikamet etmektedir (Tablo 2).

Tablo 3. Üniversite Öğrencilerinin Covid-19 Sürecine İlişkin Bilgileri

Değişkenler	Gruplar	n	%
Covid-19 sürecinde hanehalkı gelirinde yaşanan değişiklik	Azaldı	817	52.6
	Değişmedi	689	44.4
	Arttı	46	3.0
	Toplam	1552	100.0
Covid-19 sürecinde sosyal yaşamda yaşanan değişiklik	Çok azaldı	863	55.6
	Azaldı	564	36.3
	Değişmedi	79	5.1
	Arttı	30	1.9
	Çok arttı	16	1.0
	Toplam	1552	100.0
Ailede Covid-19 tanısı alan bireyin varlığı	Evet	509	32.8
	Hayır	1043	67.2
	Toplam	1552	100.0

Covid-19 sürecinde üniversite öğrencilerinin hanehalkı gelirinde ve sosyal yaşamlarında yaşadıkları değişimlerle ailesinde Covid-19 tanısı alan bireylerin varlığına ilişkin dağılımlar birlikte incelendiğinde; katılımcıların %52.6'sının Covid-19 sürecinde hanehalkı gelirinde azalma olduğu ve %44.4'ünün ise gelirinde herhangi bir değişim olmadığı belirlenmiştir. Covid-19 sürecinde öğrencilerin %36.3'ünün sosyal yaşamının azaldığı fakat %55.6'sının sosyal yaşamının çok daha fazla azaldığı belirlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin %67.2'sinin ailesinde Covid-19 tanısı alan birey bulunmamaktadır (Tablo 3).

Tablo 4. Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim ile İlgili Yaşadıkları Sorunlara Verdikleri Cevapların Dağılımı

Uzaktan Eğitim ile İlgili Yaşanan Sorunlar	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılıyorum		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
İnternet ve bilgisayar konusunda kısıtlı imkânların olması nedeniyle dersleri takip etmekte güçlük yaşıyorum.	743	47.9	436	28.1	373	24.0	1552	100.0
Okulun uzaktan eğitim sistemi nedeniyle dersleri takip etmekte güçlük yaşıyorum.	572	36.9	494	31.8	486	31.3	1552	100.0
Uzaktan eğitim sistemi ile derslerin verimliliği konusunda endişeliyim.	176	11.3	347	22.4	1029	66.3	1552	100.0
Teorik derslerin uzaktan verilmesinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	785	50.6	440	28.4	327	21.1	1552	100.0
Uygulamaya dayalı derslerin uzaktan verilmesinin yeterli olmadığını düşünüyorum.	187	12.0	217	14.0	1148	74.0	1552	100.0
Uzaktan eğitim ve pandemi süreci ile baş etmekte güçlük yaşamam nedeniyle okulu dondurdum.	1387	89.4	115	7.4	50	3.2	1552	100.0
Uzaktan eğitim ve pandemi süreci nedeniyle okulumun uzayacağını düşünüyorum.	954	61.5	337	21.7	261	16.8	1552	100.0

Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim ile ilgili yaşadıkları sorunlara ilişkin verdikleri cevapların dağılımı incelendiğinde; çalışmaya katılan üniversite öğrencilerin %47.9'unun "İnternet ve bilgisayar konusunda kısıtlı imkânların olması nedeniyle dersleri takip etmekte güçlük yaşıyorum.", %36,9'unun "Okulun uzaktan eğitim sistemi nedeniyle dersleri takip etmekte güçlük yaşıyorum.", %50.6'sının "Teorik derslerin uzaktan verilmesinin yeterli olduğunu düşünüyorum.", %89.4'ünün "Uzaktan eğitim

ve pandemi süreci ile baş etmekte güçlük yaşamam nedeniyle okulu dondurdum.” ve %61.5’inin “Uzaktan eğitim ve pandemi süreci nedeniyle okulumun uzayacağını düşünüyorum.” ifadelerine katılmadığı belirlenmiştir. Bununla birlikte; öğrencilerin %66.3’ünün uzaktan eğitim sistemi ile derslerin verimliliği konusunda endişeli oldukları belirlenirken, %74.0’ü uygulamalı derslerin uzaktan eğitimle verilmesinin yeterli olmadığını düşünmektedir (Tablo 4).

Tablo 5. Üniversite Öğrencilerinin Kişisel İyi Oluşuna İlişkin Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	Kişisel İyi Oluş		
	Model 1	Model 2	Model 3
Psikolojik alt boyut	-.102 (.095)	-.066 (.095)	-.071 (.095)
Psikosomatik alt boyut	-.392 (.118)**	-.357 (.117)**	-.350(.117)**
Sosyal alt boyut	-.060 (.124)	-.010 (.123)	.024 (.124)
Ekonomik alt boyut	-.236 (.136)	-.166 (.135)	-.197 (.136)
Cinsiyet (Ref: Erkek)		-.355(.808)	-.323(.808)
Yaş		-.199(.227)	-.189(.227)
Medeni durum (Ref: Evli)		-2.977(3.260)	-3.025(3.255)
Okuduğu sınıf		.118(.361)	.134(.361)
Not ort. 2.00 ve daha az (Ref: 3.01-4.00)		-3.472(1.494)*	-3.519(1.493)**
Not ort. 2.01-3.00 (Ref: 3.01-4.00)		-.799(.736)	-.832(.736)
Annenin eğt. Düzeyi		.016(.375)	-.006(.375)
Babanın eğt. Düzeyi		-.007(.312)	.018(.312)
Hanehalkı aylık gelir		1.283(.333)***	1.301(.333)***
Ailedeki kişi sayısı		-.818(.331)*	-.822(.331)*
Covid-19 sürecinde gelir azaldı (Ref: Arttı)		-.155(.264)	-.136(.264)
Covid-19 sürecinde gelir değişmedi (Ref: Arttı)		.156(.264)	.157(.264)
Covid-19 sürecinde sosyal yaşamda değişiklik			1.059(.460)*
Ailede Covid-19 tanısı alan birey olma durumu (Ref:evet)			.766(.742)
Constant	58.856(1.308)***	63.367(6.776)***	61.009(6.833)***
F	15.212***	7.705***	7.188***
R ²	.038	.070	.074

Not: Standartlaştırılmamış katsayılar parantez içinde standart hatalarla verilmiştir. * $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

Üniversite öğrencilerinin sosyodemografik özellikleri ile pandemi sürecinde kişisel iyi oluşlarına etki eden koronavirüs fobisi arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla Doğrusal Regresyon analizi yapılmıştır. Bağımsız değişkenlerin modeldeki varlığının anlamlı olup olmadığını gösteren Tablo 5 incelendiğinde; ilk modelde Covid-19 Fobisi Ölçeği'nin Psikosomatik alt boyutu ile kişisel iyi oluş arasında negatif yönlü bir ilişki bulunduğu görülmektedir ($p < .001$). İkinci modelde Psikosomatik alt boyutun öğrencilerin kişisel iyi oluşuna etkisi devam ederken ($p < .001$), modele alınan değişkenlerden not ortalaması (2.00 ve daha az) ve ailedeki kişi sayısının kişisel iyi oluş ile arasında negatif yönlü; hanehalkı aylık gelir ile pozitif yönlü bir ilişkisi bulunmuştur. Son modelde ise Psikosomatik alt boyutun, not ortalamasının (2.01-3.00), hanehalkı aylık gelirinin, ailedeki kişi sayısının kişisel iyi oluş etkisinin devam ettiği görülürken ($p < .05$, $p < .01$, $p < .001$); modele alınan Covid-19 sürecinde sosyal yaşamda yaşanan değişiklik ile kişisel iyi oluş arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur ($p < .05$) Bununla birlikte, Covid-19 Fobisi Ölçeği'nin Psikolojik, Sosyal ve Ekonomik alt boyutları, öğrencinin cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, sınıfı, not ortalaması (2.01-3.00), anne babasının eğitim düzeyi, Covid-19 sürecinde gelirinin azaldığına ve değişmediğine ilişkin düşüncesi ve ailede Covid-19 tanısı alan bireyin varlığı ile kişisel iyi oluş arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > .05$) (Tablo 5).

Özetle regresyon analizinde Psikosomatik alt boyut ile hanehalkı aylık gelirinin ($p < .001$), not ortalamasının (2.00 ve daha az), ($p < .01$), ailedeki kişi sayısının ve Covid-19 sürecinde sosyal yaşamda değişiklik ($p < .05$) durumunun öğrencilerin kişisel iyi oluşuna etkisi istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Bu sonuçlara göre Covid-19 Fobisi Ölçeği'nin Psikosomatik alt boyutundan yüksek puan alanların düşük puan alanlara göre; not ortalaması 2.00 ve daha az olan öğrencilerin not ortalaması 3.01-4.00 arasında olanlara göre; kalabalık ailelerde yaşayan öğrencilerin aile üyesinin daha az sayıda olduğu öğrencilere göre kişisel iyi oluşları daha düşük bulunmuştur. Öğrencilerin hanehalkı aylık geliri arttıkça ve Covid-19 sürecinde sosyal yaşamı devam ettikçe kişisel iyi oluşlarının yükseldiği sonucuna varılmıştır (Tablo 5).

Tablo 6. Üniversite Öğrencilerinin Covid-19 Fobisine İlişkin Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	Covid-19 fobisi		
	Model 1	Model 2	Model 3
Kişisel iyi oluş	-.216 (.030)***	-.198 (.030)***	-.193 (.030)***
Cinsiyet (Ref: Erkek)		5.980(.951) ***	5.886(.951) ***
Yaş		1.060(.270) ***	1.053(.270) ***
Medeni durum (Ref: Evli)		3.814 (3.898)	3.889(3.894)
Okuduğu sınıf		-.461(.433)	-.482(.432)
Not ort. 2.00 ve daha az (Ref: 3.01-4.00)		-.641(1.789)	-.616(1.787)

Not ort. 2.01-3.00 (Ref: 3.01-4.00)		.809(.882)	.829(.881)
Annenin eğt. Düzeyi		-.038(.449)	.002(.449)
Babanın eğt. Düzeyi		.088(.374)	.078(.374)
Hanehalkı aylık gelir		-.049(.401)	-.097(.401)
Ailedeki kişi sayısı		-.0369(.397)	-.372(.397)
Covid-19 sürecinde gelir azaldı (Ref: Arttı)		-1.830(.778)*	-1.661(.780)*
Covid-19 sürecinde gelir değişmedi (Ref: Arttı)		.050(.262)	.052(.264)
Covid-19 sürecinde sosyal yaşamda değişiklik			-1.310(.547)*
Ailede covid-19 tanısı alan birey olma durumu (Ref:evet)			-.122(.888)
Constant	65.640(1.604)***	39.670(8.258)***	41.590(8.301)***
F	52.257***	9.094***	8.225***
R ²	.033	.066	.070

Üniversite öğrencilerinin sosyodemografik özellikleri ile pandemi sürecinde Covid-19 fobisine etki eden kişisel iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla Doğrusal Regresyon analizi yapılmıştır. Bağımsız değişkenlerin modeldeki varlığının anlamlı olup olmadığını gösteren Tablo 6 incelendiğinde; ilk modelde kişisel iyi oluş ile Covid-19 fobisi arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur ($p < .001$). İkinci modelde kişisel iyi oluşun öğrencilerin Covid-19 fobisine etkisi devam ederken ($p < .001$); modele alınan değişkenlerden cinsiyet ve yaş ile Covid-19 fobisi arasında pozitif, Covid-19 sürecinde gelirin azalması ile negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Son modelde ise öğrencilerin kişisel iyi oluşu, cinsiyeti, yaşı ve Covid-19 sürecinde gelirinin azaldığına ilişkin düşüncesinin Covid-19 fobisi üzerindeki etkisinin devam ettiği görülürken ($p < .001$), modele alınan Covid-19 sürecinde sosyal yaşamda yaşanan değişiklik ile Covid-19 fobisi arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Bununla birlikte, öğrencinin medeni durumu, sınıfı, not ortalaması, anne babasının eğitim düzeyi, hanehalkı aylık geliri, ailedeki kişi sayısı, Covid-19 sürecinde gelirinin değişmediğine ilişkin düşüncesi ve ailede Covid-19 tanısı alan bireyin varlığı ile Covid-19 fobisi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > .05$) (Tablo 6).

Özetle regresyon analizinde kişisel iyi oluşun, cinsiyetin, yaşın ($p < .001$), Covid-19 sürecinde gelirinin azaldığına ilişkin düşüncenin ve Covid-19 sürecinde sosyal yaşamda değişiklik durumunun ($p < .05$) öğrencilerin Covid-19 fobisine etkisi istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Bu sonuçlara göre, Kişisel İyi Oluş Ölçeği'nden yüksek puan alanların diğer bir deyişle güçlü mental (psikolojik) iyi oluşa sahip olan öğrencilerin daha az koronavirüs fobisi yaşadıkları söylenebilir. Kız öğrencilerin erkeklere, yaşı küçük olanların (18-20) ise büyüklere (24+) göre daha fazla koronavirüs fobisi yaşadıkları

belirlenmiştir. Covid-19 sürecinde geliri azalanların ve sosyal yaşamının çok azaldığını belirtenlerin daha fazla koronavirüs fobisi yaşadıkları sonucuna varılmıştır (Tablo 6).

Tartışma

İlk olarak Çin'de ortaya çıkan ve hızla tüm dünyaya yayılan koronavirüs salgını hayatın her alanında yaşam normallerimizin değişmesine neden olmuştur. Bu değişimlerden biri de eğitim alanında gerçekleşmiştir. Türkiye'de ilk kez 11 Mart'ta görülen Covid-19 vakasını takiben 12 Mart'ta ilk ve orta dereceli okullar ile üniversitelerde eğitime ara verilmiş, 23 Mart'ta da tüm eğitim kurumlarında geleneksel olan yüz yüze eğitimden, tecrübesi olmayan ve alt yapısı yetersiz olan kurumlar dâhil olmak üzere, uzaktan eğitime geçiş yapılmıştır. Bu nedenle çalışma, üniversite öğrencilerinin Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitimde yaşadıkları sorunlara yönelik görüşleri ile Covid-19 fobisine ve kişisel iyi oluşuna etki eden faktörlerin belirlenmesi amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür.

Çalışmada kız öğrenciler, 21-23 yaş arasında olanlar, bekârlar, 3. ve 4. sınıfta olanlar, not ortalaması 2.01-3.00 arasında olanlar, annesi ve babası ilkokul ve altında eğitim almış olanlar, aylık hanehalkı geliri 2325-4000 TL arasında olanlar, 4 kişilik bir ailede yaşayanlar ve ilde ikamet edenler çoğunluktadır. Araştırma sonucunda Covid-19 sürecinde üniversite öğrencilerinin yarısından biraz fazlasının (%52.6) hanehalkı gelirinde azalma olduğu görülmüştür. Arslan ve Bayar (2020) tarafından yapılan çalışmada da Covid-19 nedeniyle hane halklarının önemli derecede gelir kaybına uğradıkları saptanmıştır. Nitekim Covid-19 salgını; sosyal mesafe, sokağa çıkma kısıtlamaları, engellenen ve yasaklanan günlük yaşam rutinleri sonucunda gıda, üretim, ulaşım, tekstil, turizm gibi pek çok sektörün faaliyetini durma noktasına getirmiş ve dolayısıyla pek çok bireyin kazancını olumsuz etkileyerek aile gelirinde düşüşe neden olmuştur.

Çalışmada aynı zamanda Covid-19 sürecinde öğrencilerin çoğunluğunun (%91.9) sosyal yaşamında azalma olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Çamur ve ark. (2022) üniversite öğrencilerinin pandemiyle birlikte arkadaş ve sosyal çevrelerinden uzak kalmaları ve hareketsiz bir hayat sürmeleri nedeniyle sosyal yaşamlarında (%39.5) değişiklik yaşadığı; Zeidi ve Azar (2020) öğrencilerin yarıdan fazlasının (%65.0) dışarıda hiç zaman geçirmedeği; Ercan ve Keklicek (2020) Covid-19 nedeniyle öğrencilerin daha az fiziksel aktivite yaptıkları ve ev içinde yapılabilecekleri egzersizlere yöneldikleri; Aktaş ve ark. (2020) Covid-19'a bağlı izolasyon nedeniyle sosyal hayatının bittiğini düşünen öğrencilerin oranının sosyal hayatının bitmediğini düşünenlerden yüksek olduğu; Beyaz Rusya'da üniversite öğrencileri ile bir çalışma yürüten Shpakou ve ark. (2022) öğrencilerin fiziksel aktiviteleri azaldıkça yaşamdan duydukları memnuniyette azalış olduğu ve yaşamdan duyulan memnuniyet azaldıkça algılanan stres düzeylerinin arttığı ve son olarak Dinler ve ark. (2020) fiziksel aktivite ile yaşam memnuniyeti arasında pozitif yönlü ilişki olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır. Nitekim araştırmalardan elde edilen ve birbiriyle örtüşen bu sonuçlar Covid-19 salgını ile gelen sosyal izolasyonun yaygın sonuçları olarak değerlendirilebilir. Covid-19'un öğrencilerin sosyal anlamda alışkanlıklarında değişime neden olduğu ve bu değişimlerin aşı ve vakalarda görülen azalmalara rağmen devam ettiği görülmektedir.

Çalışmaya katılan öğrenciler uzaktan eğitim sistemi ile derslerin verimliliği konusunda endişeli

olup, gerek teorik gerekse uygulamalı derslerin uzaktan eğitimle verilmesinin yeterli olmadığını düşünmektedir. Çamur ve ark. (2022) çalışmasında üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime geçmeleriyle internet veya teknolojik araç gereç ve donanım eksikliği olan öğrencilerin eğitim sistemine ulaşmakta zorluk çektiklerini belirtmiştir. Altun-Ekiz (2020) tarafından yapılan çalışmada da öğrencilerin çoğunluğunun uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin olumsuz olduğu ve bu düşüncenin altında yatan temel nedenlerin “uzaktan eğitimde soru-cevap olanağının olmayışı” ile “sisteme girmekte sorunların yaşanması” olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde Serçemeli ve Kurnaz (2020) tarafından yapılan araştırmada da; öğrencilerin uzaktan eğitim sistemine yönelik olarak “yeterli internete ulaşmaya” ilişkin olumsuz görüşleri olduğu belirlenmiştir. Elcil ve Şahiner (2014) tarafından uzaktan eğitimde yaşanan sorunlardan biri olan iletişimsel engellerin detaylı bir şekilde incelendiği çalışmada; eğitimcinin dersi işleyişi, öğrencileriyle kurduğu iletişimsel bağ, eğitimciye oturum saatleri dışında ulaşılabilirlik ve öğrencilere ayırdığı vaktin yeterli olmadığına ilişkin elde edilen sonuçlar da öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin olumsuz düşüncelerinin nedenlerini aydınlatmaktadır. Uzaktan eğitim, “öğreticinin fiziksel olarak öğrencilerin buldukları yerlerde olmasını gerektirmeksizin, teknolojinin imkânlarından yararlanılarak, öğrenci ve öğretmenlerin bir sanal sınıf ortamında değişik şekillerde karşı karşıya getirildikleri, planlı bir eğitim şekli” olarak tanımlanmaktadır (Çallı, 2001). Nitekim tanımdan da anlaşılacağı üzere eğitimcilerin ve öğrencilerin fiziki olarak aynı ortamda bulunmaması ve teknolojiye olan ihtiyaç göz önünde bulundurulduğunda geleneksel eğitim yönteminden farklı olarak birtakım sorunların yaşanma olasılığı yüksektir. Bu sorunlar; altyapıya dayalı, bireysel tutuma dayalı, zaman bağlı, mekâna bağlı ve eğitimciden kaynaklı olmak üzere çok yönlü olabilir. Örneğin; bilgisayar, akıllı telefon veya tablet olmaması, internet erişimi olmaması, sistemde yaşanan aksaklıklar vb. altyapıya dayalı sorunlar arasında yer almaktadır. Çevrimiçi dersin öğrenci beklentisini karşılamaması ya da öğrencinin aktif katılımının sağlanamaması ve öğrencinin sistem dışına çıkması, öğrencinin kendini yalnız hissetmesi, öğrenci bilgisayar okuryazarlığının ve teknik yeterliliğinin düşük olması, öğrenci hazır bulunurluğunun düşük olması ise uzaktan eğitim sürecinde bireysel tutuma dayalı sorun olarak görülmektedir (Bilgiç ve Tüzün, 2015). Öğrencilerin zamana bağlı yaşadığı sorunlar; oturumların uygun saatte olmaması, öğrencilerin vakitlerinin olmaması, ders sürelerinin uzun yapılması şeklinde örneklendirilebilirken (Kırmacı ve Acar, 2018); öğrencilerin ev ortamının uygun olmaması, kendine ait odasının bulunmaması, ailenin çok kalabalık olması gibi koşullar da mekâna bağlı sorunlar arasında yer almaktadır. Uzaktan eğitimde öğrencinin derse olan ilgisinin azalmasında ve dersten kopmasında eğitimcilerin de önemli rolü vardır. Eğitimciyle sağlıklı bir iletişim kuramayan öğrenci kendisini öğretim sürecine dâhil hissetmeyecektir (İşman, 2011).

Ayrıca çalışma sonucuna göre katılımcılar uzaktan eğitim ve pandemi nedeniyle okulu dondurmaya yönelik herhangi bir girişimde bulunmasalar da okulunun uzayacağını düşünmektedir. Kürtüncü ve Kurt (2020) tarafından öğrencilerin Covid-19 pandemi döneminde yaşadıkları sorunları belirlemek amacıyla yapılan çalışmada da; öğrencilerin çoğunluğunun gerek teorik gerekse uygulamalı derslerin uzaktan eğitim ile yetersiz olacağını ve okulu dondurmaya düşünmediklerini ancak okulun uzayacağını düşündüklerini saptanmıştır. Bilgiç ve Tüzün (2015) tarafından yapılan çalışmada uzaktan eğitimin

öğrencilerin beklentisini karşılamadığı saptanırken; Kırmacı ve Acar (2018) tarafından yürütülen çalışmada öğrencilerin büyük bir kısmının online ders saatlerinin vaksiz olmasından dolayı zamana bağlı sorunlar yaşadığı ve bulunulan ortamların elverişsiz ortam olması nedeniyle mekâna bağlı sorunlarla karşılaştıkları görülmüştür. Kırallı ve Alıcı (2016) tarafından üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim algısına yönelik görüşlerini incelemek amacıyla yapılan araştırmada ise öğrencilerin, eğitimin en iyi şekilde gerçekleşmesi için yüz yüze etkileşimin gerekli olduğunu düşündükleri ancak bununla beraber bazı derslerini okula gelmeden uzaktan eğitim yoluyla almak istedikleri saptanmıştır. Üniversite öğrencilerinin pandemi sürecinde kişisel iyi oluşuna etki eden bağımsız değişkenlerin incelenmesi amacıyla yapılan Doğrusal Regresyon sonuçlarına göre; Covid-19 Fobisi Ölçeği'nin Psikosomatik alt boyutu, not ortalaması (2.00 ve daha az) ve ailedeki kişi sayısı değişkenleri ile kişisel iyi oluş arasında negatif; hanehalkı aylık geliri ve Covid-19 sürecinde sosyal yaşamda değişiklik durumu ile pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Psikosomatik alt boyuttan yüksek puan alanların düşük puan alanlara göre, not ortalaması 2.00 ve altında olan öğrencilerin not ortalaması 3.01-4.00 arasında olanlara göre, kalabalık ailelerde yaşayan öğrencilerin aile üyesinin daha az sayıda olduğu öğrencilere göre kişisel iyi oluşları daha düşüktür. Bununla birlikte öğrencilerin hanehalkı aylık geliri arttıkça ve Covid-19 sürecinde sosyal yaşamı devam ettikçe kişisel iyi oluşlarının yükseldiği belirlenmiştir. Benzer şekilde öğrencilerin Covid-19 fobisine etki eden kişisel iyi oluş ve sosyodemografik etkenlerin incelenmesi nedeniyle yapılan analiz sonucunda; Covid-19 fobisi ile hem kişisel iyi oluş, hem Covid-19 sürecinde gelirin azalmasına ilişkin düşünce hem de sosyal yaşamda değişiklik arasında negatif yönlü ilişki bulunmuştur. Bununla birlikte; Covid-19 fobisi ile değişkenlerden cinsiyet ve yaş arasında da pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Kişisel İyi Oluş Ölçeği'nden yüksek puan alanların, diğer bir deyişle güçlü mental (psikolojik) iyi oluşa sahip olan öğrencilerin, geliri yüksek olanların ve sosyal yaşamı pandemi öncesine göre benzer olan öğrencilerin daha az koronavirüs fobisi yaşadıkları söylenebilir. Ancak kız öğrencilerin erkeklere, yaşı küçük olanların ise büyüklere göre daha fazla koronavirüs fobisi yaşadıkları belirlenmiştir. Covid-19 sürecinde geliri azalanların ve sosyal yaşamının çok azaldığını belirtenlerin daha fazla koronavirüs fobisi yaşadıkları sonucuna varılmıştır.

Araştırma sonucunda, koronavirüse karşı fobi geliştiren öğrencilerin kişisel iyi oluşunun düşük olduğu sonucu yurt dışında yapılmış bazı çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Lathabhavan da (2022) Hindistan'daki üniversite öğrencileri arasında Covid-19 korkusunun yaşam memnuniyeti ve iyilik hali üzerindeki etkisini araştırdığı çalışmada, Covid-19 korkusu ile psikolojik stres (anksiyete, depresyon, stres vb.) arasında pozitif ilişki; psikolojik stres ile yaşam memnuniyeti ve iyilik hali arasında ise negatif ilişki olduğunu tespit etmiştir. Bu araştırmanın sonuçlarına benzer şekilde Güler ve Emeç (2006) tarafından yapılan araştırmada da başarı düzeyi düşük olan öğrencilerin yaşam memnuniyetlerinin başarı düzeyi yüksek olan öğrencilerden düşük olduğu saptanmıştır. OECD ülkeleri arasında, öğrencilerin %66'sının pandemi sürecinde düşük not almaları nedeniyle stresli hissettikleri belirlenmiştir (Pascoe ve ark., 2020). Nitekim yaşam memnuniyeti birçok faktörden etkilenmekle beraber birçok faktörle de çift yönlü etkileşim içindedir. Yaşam memnuniyetinin yüksek olması başarı düzeyini arttıracak gibi, başarı düzeyinin yüksek olması da yaşam memnuniyetini olumlu yönde etkileyecektir.

Ailedeki kişi sayısının daha az olduğu ailelere kıyasla kalabalık ailelerde kişisel iyi oluşun bu süreçte düşük olması beklenen bir sonuçtur. Uzaktan eğitime geçişle birlikte öğrencinin aldığı eğitimin niteliğini etkileyen faktörler arasında öğrencilerin ailesel özellikleri de yer almaktadır. Öğrencilerin ev ortamının uygun olmaması, kendine ait odasının bulunmaması, ailenin çok kalabalık olması gibi koşullar da uzaktan eğitimde mekâna bağlı sorunlar arasında sayılabilir. Ayrıca aile üyelerinin karantina süreçlerinde bir arada bulunmasının aile içi ilişkileri hem olumlu hem de olumsuz açılardan etkilediğine ilişkin yapılmış çalışmalar da alan yazında yer almaktadır (Çamur ve ark., 2022). Dolayısıyla aile içi ilişkilerin yaşam memnuniyeti üzerinde etkileri olduğu söylenebilir. Zarei ve Fooladvand'ın (2022) çalışmasında pandemi sürecinde aile işleyişinin (birliktelik duygusu, güçlü aile bağları, vb.) öğrencilerin yaşam memnuniyetini doğrudan etkilediği belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin uzaktan eğitim nedeniyle akranlarından ve üniversite yaşamından uzak kalması nedeniyle salgın sürecinde ailelerin önemli bir rol oynadığına değinilmiştir. Ancak yaşam memnuniyetini etkileyen diğer faktörler (hanehalkı geliri, sosyal yaşamın devamı vb.) göz önüne alındığında; pandeminin bir sonucu olarak yaşanan işsizlik, gelir kaybı, temel ihtiyaçlara ulaşma zorluğu vb. gibi durumların psikososyal ve ekonomik açıdan olumsuz etkilerinin kalabalık ailelerde daha derinden hissedildiği düşünülmektedir. Dolayısıyla kalabalık ailelerde yaşam memnuniyetinin azaldığı söylenebilir.

Bununla birlikte öğrencilerin hanehalkı aylık geliri arttıkça kişisel iyi oluşlarının yükseldiği; ancak Covid-19 sürecinde geliri azalanların daha fazla koronavirüs fobisi yaşadıkları belirlenmiştir. Gelir düzeyi insanoğlunun temel ihtiyaçlarını karşılamının yanı sıra isteklerini gerçekleştirmesine de kaynak oluşturmaktadır. Bu nedenle temel ihtiyaçları karşılamının ötesinde sosyal izolasyonun yanı sıra ihtiyaçların farklı şekillerde karşılanmasının söz konusu olduğu bu dönemde ekonomik gelir, yaşam memnuniyeti açısından en önemli faktörlerden birini oluşturmaktadır. Düşük gelir düzeyine sahip ailelerin özellikle alışılmışın dışındaki pandemi koşullarında ihtiyaçlarını karşılama düzeyleri, yaşamlarından duyacakları memnuniyeti etkileyecektir. Nitekim yapılan pek çok çalışma gelir düzeyi ile yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkiyi desteklerken; gelir düzeyi düşük ailelerin ekonomik zorluklar nedeniyle aile içi ilişkilerinde bozulma, boşanma, şiddet, intihar gibi pek çok istenmeyen sonuçla karşı karşıya kaldığı bilinmektedir.

Çalışmadan elde edilen bir diğer sonuca göre öğrencilerin Covid-19 sürecinde sosyal yaşamı devam ettikçe kişisel iyi oluşlarının yükseldiği, sosyal yaşamının çok azaldığını belirtenlerin daha fazla koronavirüs fobisi yaşadıkları belirlenmiştir. Covid-19 salgını ile gelen sosyal izolasyon ve karantina süreçleri sonrasında bireylerin aileleri ile evde daha fazla vakit geçirmeye başlamaları her ne kadar enfeksiyon kontrolünü sağlama hususunda etkili olsa da ciddi sosyal, psikolojik ve toplumsal sonuçları beraberinde getirmesi nedeniyle yaşamdan duyulan memnuniyeti olumsuz yönde etkilemekte ve ayrıca koronavirüse ilişkin kaygılarını da artırmaktadır. Ancak sosyal ilişkilerin zorunlu olarak azaldığı bu dönemde sosyal anlamda ilişkilerini ve aktivitelerini canlı tutmayı başaran öğrencilerin beklendiği üzere kişisel iyi oluşları diğer öğrencilere kıyasla daha yüksektir. Nitekim her yaşam döneminin kendine has gelişimsel süreçleri ve beklentileri olduğu gibi; üniversite yıllarına denk gelen gençlik döneminde de karşılanması gereken bazı istek, ihtiyaç ve beklentiler söz konusu olmakta ve bunların

karşılanma düzeyi bireylerin kişisel iyi oluşlarını etkilemektedir. Yaşamdan duyulan memnuniyetin belirlenmesinde özellikle bu yaş grubu için ev dışında gerçekleştirilen aktiviteler (yemek yemek, sinemaya gitmek, alışveriş yapmak vb.) oldukça önem taşımaktadır. Yaşamın en aktif yılları olarak ifade edilebilecek bu yaşlarda gençlerin sosyal yaşama aktif olarak katılımlarının pandemi nedeniyle kısıtlanmış olması, bu yaş grubunu diğer yaş gruplarına göre çok daha olumsuz etkilemekte ve kişisel iyi oluşlarını azaltmaktadır.

Yapılan araştırmada öğrencinin cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, okuduğu sınıfı, not ortalaması (2.01-3.00), anne baba eğitim düzeyi, Covid-19 sürecinde gelirden yaşanan değişikliğe ilişkin düşünceleri ve ailede Covid-19 tanısı alan bireyin olup olmaması değişkenlerinin kişisel iyi oluşlarını etkilemediği belirlenmiştir. Ancak öğrencilerin cinsiyetinin ve yaşının Covid-19 fobisini etkilediği sonucuna varılmıştır. Kız öğrencilerin erkeklere, yaşı küçük olanların büyüklere göre daha fazla koronavirüs fobisi yaşadıkları belirlenmiştir. Harte (2022) tarafından öğrencilerin yaşam memnuniyetinin cinsiyete göre farklılaştığını belirten çalışmada, yaşam doyumu ile algılanan stres arasında anlamlı negatif bir ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin pandemi sürecinde yaşamdan duydukları memnuniyetin azaldığı ve buna bağlı olarak da algılanan stres düzeylerinde artış olduğu belirtilmektedir. Sekban ve İmamoğlu (2021) pandemi dönemini kapsayan çalışmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre yaşamdan duydukları memnuniyet düzeyini düşük bulmuştur. Rogowska ve arkadaşlarının (2020) pandemi sürecinde Polonyalı öğrencilerle yaptıkları çalışmada, kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha fazla anksiyete ve stres yaşadıkları ancak yaşam memnuniyetlerinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitimde yaşadıkları sorunlara yönelik görüşleri ile Covid-19 fobisine ve kişisel iyi oluşuna etki eden faktörlerin belirlenmesi amacıyla 1552 üniversite öğrencisinden elde edilen veriler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Hayatlarının en üretken ve aktif dönemlerinde olan üniversite öğrencilerinin yaşamlarında ilk kez bir salgın hastalıkla karşılaşmaları sonucunda hem eğitimleri hem de yaşamları ekonomik, sosyal, kültürel ve psikososyal açılardan olumsuz etkilenmiş, bunun sonucunda da yaşam memnuniyetleri azalmıştır. Bulgularımıza dayalı olarak pandemi sürecinde üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitimin verimliliği noktasında olumsuz düşünce içinde olmalarının yanı sıra koronavirüs fobisinin düzeyi, öğrencilerin genel not ortalamasının düşüklüğü, gelirden meydana gelen azalma, sosyal yaşamın durağanlaşması, sokağa çıkma yasakları ya da karantina nedeniyle tüm aile fertlerinin evde bir arada kalması ve kalabalık ailelerde yaşamaları öğrencilerin kişisel iyi oluşlarını olumsuz etkileyen faktörler olarak bulunmuştur. Öğrencilerin Covid-19 fobisinin ise; kişisel iyi oluş düzeyi, cinsiyet, yaş, gelir ve sosyal yaşamın azalması değişkenlerinden etkilendiği belirlenmiştir. Öğrencilerin sahip oldukları teknolojik alt yapı ve materyaller, online derse hazır bulunuşlukları, teorik ve uygulamalı derslerin verimi, evin fiziksel koşulları ve ailede yaşayan kişi sayısı uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini etkilemektedir.

Araştırmada veri toplama yöntemi ve aracı olarak çevrimiçi anket yönteminin kullanılmasında araştırmacının sınırlılığını oluşturmakla birlikte araştırmamız literatüre çeşitli katkılar sağlamaktadır. İlk olarak, üniversite öğrencilerinin Covid-19 salgınının neden olduğu eğitimsel yavaşlama ve kaygıya

ilişkin algıları uzaktan eğitimde yaşadıkları sorunlarla araştırılmıştır. İkinci olarak, kişisel iyi oluşu etkileyen bir dizi bağımsız değişken test edilerek, Covid-19 fobisi ile kişisel iyi oluşun nasıl ilişkili olduğu incelenmiştir. Son olarak, Covid-19 fobisini etkileyen bir dizi bağımsız değişken test edilmiş ve kişisel iyi oluşun Covid-19 fobisine etkisi incelenmiştir.

Hemen hemen bütün ülkelerde uzaktan eğitim, salgınla birlikte her kademedeki eğitimin bir parçası olsa da salgın sonrasında da eğitim sisteminin içinde daha çok yer edineceği aşikârdır. Bu nedenle, Covid-19 krizi sırasında elde edilen sonuçlarımız, hükümetin ve eğitim politikası yapıcıların üniversite öğrencilerinin görüşlerini ve durumunu bilerek, Covid-19 sonrası iyileştirme çalışmaları sırasında öğrencilerin refahı ve eğitimin kalitesinin geliştirilmesini sağlamak için sosyal, ekonomik ve psikolojik politikalarını ve önlemlerini sürdürmelerine yardımcı olacaktır. Bulgular politika yapıcıların ve eğitimcilerin öğrencilerin yaşam memnuniyetini iyileştirmek için alacakları önlemleri uygulamaya koymalarında faydalı olacaktır. Bu noktada uzaktan eğitimin niteliğinin geliştirilmesi, dijital ders materyallerinin hazırlanması vb. konularda Yüksek Öğretim Kurumu başta olmak üzere, üniversitelere ve öğretim elemanlarına büyük sorumluluklar düşmektedir. Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları kaygı ve stres düzeylerinin azaltılması ve kişisel iyi oluşlarının artırılmasına yönelik gençlere hizmet veren kamu ve özel kurum ve kuruluşlar ile yerel yönetimler, üniversiteler, STK'lar vb. ile iş birliği içerisinde sosyal politikalar geliştirilebilir ve bunları uygulayabilir. Gençlerin yaşam memnuniyetlerinin artırılması ve yaşadıkları sorunların çözümüne yönelik baş etme stratejileri geliştirebilmeleri için ücretsiz psikososyal destek hizmetleri verilebilir.

EXTENDED ABSTRACT

ANALYSIS / RESEARCH

Determination of University Students' Views on Distance Education and Factors Affecting Covid-19 Phobia and Personal Well-Being

*Birgül Çiçek**

*Zeynep Çopur***

*Sibel Erkal****

*Ayfer Aydıner Boylu*****

Introduction

The coronavirus disease, which has shown its rapid impact in the world, appeared in the Wuhan Province of China, with symptoms similar to those of influenza and pneumonia, especially respiratory problems (Republic of Turkey Ministry of Health, 2020a). The coronavirus was declared a “pandemic” by the World Health Organization (WHO) on March 11, 2020 (WHO, 2020), and the first case was seen in Turkey on the same day (Republic of Turkey Ministry of Health, 2020b). With the spread of the Covid-19 virus around the world, many countries have been negatively affected. Correspondingly, some measures were taken such as travel restrictions, the closure of some places, the closure of schools and switching to distance education (Turkish Republic Ministry of Health, 2020b; WHO, 2020). In addition, the changing living conditions as a result of the measures taken during the pandemic period, the isolation of individuals in their homes and the increase in sedentary time affected the quality of life and satisfaction with life (Çağlayan-Tunç et al., 2020). For these reasons, this study was planned and conducted to determine the opinions of university students on the problems they experienced in distance education during the COVID-19 pandemic and the factors affecting COVID-19 phobia and personal well-being.

* Dr., Hacettepe University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Family and Consumer Sciences, Ankara, Türkiye, birgulaydin@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3985-6637

** Prof. Dr., Hacettepe University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Family and Consumer Sciences, Ankara, Türkiye, zcopur@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1456-0522

*** Prof. Dr., Hacettepe University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Family and Consumer Sciences, Ankara, Türkiye, serkal@hacettepe.edu.tr, 0000-0002-8395-9705

**** Prof. Dr., Hacettepe University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Family and Consumer Sciences, Ankara, Türkiye, ayfer_boylu@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-4177-5972.

Within the scope of the study, answers were sought to the following questions:

- 1) What are the opinions of university students about the problems they experienced in distance education during the COVID-19 pandemic?
- 2) Did university students' coronavirus phobia and socio-demographic characteristics affect their personal well-being?
- 3) Did university students' personal well-being and socio-demographic characteristics affect their coronavirus phobia?

Method

The aim of the current study was to examine the effect of students' personal well-being and socio-demographic characteristics on their COVID-19 phobia and the effect of COVID-19 phobia and socio-demographic characteristics on their personal well-being.

The population of the study consists of university students with different socio-demographic characteristics from different universities in Turkey. The sample of the study consists of 1552 students who were reached through the snowball sampling method and who agreed to participate in the online survey prepared through Google Forms. The students who participated in the study were contacted through social media platforms.

In the study, an online questionnaire form was prepared as a data collection tool. In the questionnaire form, there is the Personal Well-Being Index Adult Form (PWI-AF) developed by the International Wellbeing Group (2006) and adapted into Turkish by Meral (2014) to measure students' well-being, the seven-item questionnaire prepared by Kürtüncü and Kurt (2020) to determine the problems experienced by students related to distance education given during the Covid-19 outbreak, the Coronavirus Phobia Scale (COVID-19 Phobia Scale, C19P-S) developed by Arpacı et al. (2020) to determine individuals' anxieties, fears, changes in consumption habits, psychological states arising from fear of coronavirus and changes in relationships during the pandemic period and a personal information form to determine socio-demographic characteristics.

Results and Discussion

Results of the study showed that the household income (52.6%) and social life (91.9%) of university students decreased during the COVID-19 pandemic and students were concerned about the efficiency of the theoretical and practical courses given by the distance education system.

Students with high scores from the Psychosomatic sub-dimension on the COVID-19 Phobia Scale have lower personal well-being than those with low scores, students with a GPA of 2.00 and below have lower personal well-being than those with a GPA of 3.01-4.00, and students living in crowded families have lower personal well-being than students with fewer family members. However, it was concluded that as the monthly household income of the students increased and their social life continued during the COVID-19 pandemic, their personal well-being improved. In addition, results showed that those with high scores on the Personal Well-being Scale experienced less coronavirus phobia, that the female students experienced more coronavirus phobia than the male students, and that the younger students

experienced more coronavirus phobia than the older students. It was concluded that those whose income decreased during COVID-19 and those who stated that their social life deteriorated substantially also experienced more coronavirus phobia. The findings will be useful for policymakers and educators to implement measures to improve students' well-being. At this point, universities and instructors, especially the Higher Education Council, have great responsibilities in improving the quality of distance education, preparing digital course materials, etc. Social policies can be developed and implemented in cooperation with public and private institutions and organizations serving young people, local governments, universities, NGOs, etc., to reduce the anxiety and stress levels experienced by university students and to increase their personal well-being. Free psychosocial support services can be provided to increase their life satisfaction and help them develop coping strategies to solve their problems.

Kaynakça/References

- Aktaş, Ö. Büyükaş, B. Gülle, M. ve Yıldız, M. (2020). COVID-19 virüsünden kaynaklanan izolasyon günlerinde Spor Bilimleri öğrencilerinin uzaktan eğitime karşı tutumları. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-9.
- Altun-Ekiz, M. (2020). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin karantina dönemindeki uzaktan eğitim ile ilgili görüşleri (Nitel bir araştırma). *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 2(ÖS1), 1-13.
- Arpacı, I., Karataş, K. ve Baloğlu, M. (2020). The development and initial tests for the psychometric properties of the COVID-19 Phobia Scale (C19P-S). *Personality and Individual Differences*, 164, 110108.
- Arslan, İ. ve Bayar, İ. (2020). Covid-19 salgını, ekonomik etkileri ve küresel ekonominin geleceği. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 19 (COVID-19 Özel Sayısı), 87-104 . <https://doi.org/10.21547/jss.773356>
- Balcı, A. (2018). *Sosyal Bilimlerde araştırma yöntem ilke ve teknikler*. Pegem Akademi.
- Biçer, İ., Çakmak, C., Demir, H., ve Kurt, M. E. (2020). Koronavirüs Anksiyete Ölçeği kısa formu: Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi*, 25(1), 216-225.
- Bilgiç, H. G. ve Tüzün, H. (2015). Yükseköğretim kurumları web tabanlı uzaktan eğitim programlarında yaşanan sorunlar. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 26-50.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-142.
- Çağlayan-Tunç, A., Zorba, E., ve Çingöz, Y. E. (2020). Covid 19 salgını döneminde egzersiz yaşam kalitesine etkisi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 127-135.
- Çamur, G., Ersanlı, E., Abukan, B., ve Canım, F. (2022). Covid-19 pandemisinde üniversite öğrencilerinin değişen yaşamları ve online (çevrimiçi) eğitimleri üzerine bir araştırma. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1), 247-266.
- Çallı, F. (2001). *Uzaktan öğretim ve ders içeriği geliştirme* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Diener, E. (2012). New findings and future directions for subjective well-being research. *American Psychologist*, 67(8), 590-7. <https://doi.org/10.1037/a0029541>
- Dinler, E., Badat, T., Kocamaz, D. ve Yakut, Y. (2020). Evaluation of the physical activity, sleep quality, depression, and life satisfaction of university students during the COVID-19. *International Journal of Disabilities Sports and Health Sciences*, 3(2), 128-139. <https://doi.org/10.33438/ijdshs.770346>
- Elcil, Ş. ve Şahiner, D. S. (2014). Uzaktan eğitimde iletişimsel engeller. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 6(1), 21-33.
- Ercan, Ş. ve Keklicek, H. (2020). COVID-19 pandemisi nedeniyle üniversite öğrencilerinin fiziksel aktivite düzeylerindeki değişimin incelenmesi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 69-74.
- Ermiş, A., Ermiş, E. ve İmamoğlu, O. (2022). Psychological well-being and its effect on perceived stress in university students during the coronavirus process. *The Online Journal of Recreation and Sports (TOJRAS)*, 11(4), 10-21.

- Evli, M. ve Şimşek, N. (2022). The effect of COVID-19 uncertainty on internet addiction, happiness and life satisfaction in adolescents. *Archives of Psychiatric Nursing*, 41, 20-26. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2022.07.008>
- Güler, B. K. ve Emeç, H. (2016). Yaşam memnuniyeti ve akademik başarıda iyimserlik etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(2), 129-149.
- Han, F. ve Demirbilek, N. (2021). Üniversite öğrencilerinin Covid-19 salgını süresince yürütülen zorunlu uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 12(44), 182-203.
- Harper, C. A., Satchell, L. P., Fido, D. ve Latzman, R. D. (2020). Functional fear predicts public health compliance in the Covid19 pandemic. *International Journal of Mental Health Addiction*, 19(5), 1875-1888. <https://doi.org/10.1007/s11469-020-00281-5>
- Harte, R. (2022). *Perceived stress and life satisfaction among bachelor and master students during the Covid-19 pandemic* [Master thesis]. Utrecht University <https://studenttheses.uu.nl/handle/20.500.12932/42310>
- International Wellbeing Group. (2006). Personal Wellbeing Index (Manual). Melbourne: Deakin University, Australian Centre on Quality of Life. <https://www.acqol.com.au/members#International-Wellbeing-Group> adresinden 05 Haziran 2020 tarihinde alınmıştır.
- İşman, A. (2011). *Uzaktan Eğitim* (4.Baskı). Pegem Akademi. <https://docplayer.biz.tr/11901-Uzaktan-egitim-ge-listirilmis-4-baski.html>
- Kaya, B. (2020). Pandeminin ruh sağlığına etkileri. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 23(2), 123-124.
- Kırallı, F.N. ve Alıcı, B. (2016). Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim algısına görüşleri. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 30, 55-83.
- Kırmacı, Ö. ve Acar, S. (2018). Kampüs öğrencilerinin eşzamanlı uzaktan eğitimde karşılaştıkları sorunlar. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 14(3), 276-291.
- Kürtüncü, M. ve Kurt, A. (2020). Covid-19 pandemisi döneminde hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim konusunda yaşadıkları sorunlar. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 7(5), 66-77.
- Lathabhavan, R. (2022). Fear of COVID-19, psychological distress, well-being and life satisfaction: A comparative study on first and second waves of COVID-19 among college students in India. *Current Psychology*, 42, 20203-20210. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03207-7>
- Le, H. T., Lai, A. J. X., Sun, J., Hoang, M. T., Vu, L. G., Pham, H. Q., Nguyen, T. H., Tran, B. X., Latkin, C. A., Le, X. T. T., Nguyen, T. T., Pham, Q. T., Ta, N. T. K., Nguyen, Q. T., Ho, R. C. M. ve Ho, C. S. H. (2020). Anxiety and depression among people under the nationwide partial lockdown in Vietnam. *Frontiers in Public Health*, 8, 589359. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2020.589359>
- López-Ortega, M., Torres-Castro, S. ve Rosas-Carrasco, O. (2016). Psychometric properties of the Satisfaction with Life Scale (SWLS): Secondary analysis of the Mexican Health and Aging Study. *Health Qual Life Outcomes*. 14(1), 170. <https://doi.org/10.1186/s12955-016-0573-9>
- Meral, B. F. (2014). Kişisel İyi Oluş İndeksi-Yetişkin Türkçe Formunun psikometrik özellikleri. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 2(2), 119-131.
- Memiş-Doğan, M. ve Düzel, B. (2020). Covid-19 özelinde korku-kayıgı düzeyleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 739-752.
- Öz-Ceviz, N., Tektaş, N., Basmacı, G. ve Tektaş, M. (2020). Covid 19 pandemi sürecinde üniversite öğrencilerinin kaygı düzeylerini etkileyen değişkenlerin analizi. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3(2), 312-329.
- Pascoe, M. C., Hetrick, S. E. ve Parker, A. G. (2020). The impact of stress on students in secondary school and higher education. *International Journal of Adolescence and Youth*, 25(1), 104-112.
- Pavot, W. ve Diener, E. (2008). The Satisfaction With Life Scale and the emerging construct of life satisfaction. *The Journal of Positive Psychology*, 23(2),137-52. <https://doi.org/10.1080/17439760701756946>
- Ren, Z., Xin, Y., Ge, J., Zhao, Z., Liu, D., Ho, R. C. M. ve Ho, C. S. H. (2021). Psychological impact of COVID-19 on college students after school reopening: A cross-sectional study based on machine learning. *Frontiers in Psychology*, 12, 641806. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.641806>

- Rogowska, A.M., Kuśnierz, C. ve Bokszczanin, A. (2020). Examining anxiety, life satisfaction, general health, stress and coping styles during covid-19 pandemic in Polish sample of university students. *Psychology Research and Behavior Management*, 13, 797-811. <https://doi.org/10.2147/PRBM.S266511>
- Sahu, P. (2020). Closure of universities due to Coronavirus Disease 2019 (COVID-19): Impact on education and mental health of students and academic staff. *Cureus*, 12(4), e7541. <https://doi.org/10.7759/cureus.7541>
- Sarı, H. İ. (2020). Evde kal döneminde uzaktan eğitim: Ölçme ve değerlendirmeyi neden karantinaya almamalıyız?. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3(1), 123-128.
- Schleicher, A. (2020). The impact of covid-19 on education insights from education at a glance 2020. <https://www.oecd.org/education/the-impact-of-covid-19-on-education-insights-education-at-a-glance-2020.pdf> adresinden 05 Haziran 2021 tarihinde alınmıştır.
- Sekban, G. ve İmamoğlu, O. (2021). Life satisfaction and psychological well-being of university educated students during the COVID-19 pandemic. *Apuntes Universitarios*, 11(4), 384-398. <https://doi.org/10.17162/au.v11i4.819>
- Serçemeli, M. ve Kurnaz, E. (2020). COVID-19 pandemi döneminde öğrencilerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 40-53.
- Sezgin, S. (2021). Acil uzaktan eğitim sürecinin analizi: Öne çıkan kavramlar, sorunlar ve çıkarılan dersler. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 273-296.
- Shpakou, A., Naumau, I.A., Krestyaninova, T.Y., Znatnova, A.V., Lollini, S.V., Surkov, S. ve Kuzniatsou, A. (2022). Physical Activity, life satisfaction, stress perception and coping strategies of university students in Belarus during the COVID-19 Pandemic. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(14), 8629. <https://doi.org/10.3390/ijerph19148629>
- T. C. İçişleri Bakanlığı. (2020). T. C. İçişleri Bakanlığı Genelgesi. <https://www.icisleri.gov.tr/65-yas-ve-uzeri20-yas-altikronik-rahatsızlığı-bulunan-kisilerin-sokaga-cikma-kisitlamasi-istisnasi-genelgesi> adresinden 05 Eylül 2022 tarihinde alınmıştır.
- T. C. Sağlık Bakanlığı. (2020a). <https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/covid-19-yeni-koronavirus-hastaligi-nedir> adresinden 15 Eylül 2022 tarihinde alınmıştır.
- T. C. Sağlık Bakanlığı. (2020b). COVID-19 (SARS-CoV-2 Enfeksiyonu) Rehberi. https://toraks.org.tr/site/sf/nmf/pre_migration/Ocd6655ae86e94eccc61e88ab75cc757d8eaald39ce43d3c871b3d715afde5b6.pdf adresinden 1 Ekim 2022 tarihinde alınmıştır.
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan eğitim*. Nobel Yayın Dağıtım.
- World Health Organization (WHO). (2020). Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Situation Report–51. <https://www.who.int/publications/m/item/situation-report---51> adresinden 12 Ekim 2022 tarihinde alınmıştır.
- Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK). (2020). Koronavirüs (Covid-19) Bilgilendirme Notu: 1 (13 Mart 2020). https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/coronavirus_bilgilendirme_1.aspx
- Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK). (2022a). 2021-2022 Eğitim Öğretim Döneminde Verilecek Eğitime İlişkin Basın Açıklaması. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2021/2021-2022-egitim-ogretim-doneminde-verilecek-egitime-iliskin-aciklama.aspx> adresinden 1 Ekim 2022 tarihinde alınmıştır.
- Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK). (2022b). Yükseköğretim Kurumlarında Uzaktan Öğretime İlişkin Usul ve Esaslar. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Uzaktan_ogretim/yuksekogretim-kurumlarında-uzaktan-ogretime-iliskin-usul-ve-esaslar.pdf adresinden 11 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.
- Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK). (2022c). Yüksek Öğretim Bilgi Sistemi, Öğrenci Sayıları, <https://istatistik.yok.gov.tr/adresinden> 11 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.
- Zarei, S. ve Fooladvand, K. (2022). Does family functioning contribute to the satisfaction with life among Iranian university students during COVID-19 Outbreak? *Research Square*, 1-18. <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-2022482/v1>
- Zeidi, F. ve Azar, L. (2020, Nisan). Öğrencilerin koronavirüs salgını sürecinde bilgi edinme kaynakları ve uzaktan eğitim ile ilgili görüşlerinin incelenmesi [Doktora Ders Kaynağı]. İstanbul Üniversitesi.